

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Bc. Zuzana Koudelková

SOUDNÍ TLUMOČENÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ PRO NERODILÉ MLUVČÍ (ČR)

(COURT INTERPRETING IN CRIMINAL PROCEEDINGS FOR NON-NATIVE SPEAKERS
– CZECH REPUBLIC)

UK FF ÚTRL Praha, září 2016

Diplomová práce Zuzany Koudelkové má charakter teoreticko-empirické studie, jejímž cílem je představit soudní tlumočení pro nerodilé mluvčí v trestním řízení v České republice. Je to první diplomová práce u nás, jež se věnuje výlučně soudnímu tlumočení pro osoby, které nemohou hovořit svojí mateřštinou, protože tlumočnick v dané jazykové kombinaci je nedostupný, a jež analyzuje, jak na tuto situaci nahlízejí samotní tlumočníci, soudci, státní zástupci, advokáti a policisté.

Diplomová práce (DP) má 103 stran (+26 stran příloh s dotazníky pro jednotlivé kategorie respondentů, s osnovami polo-strukturovaných rozhovorů pro tytéž kategorie a s grafy, znázorňujícími procentuální rozložení jednotlivých odpovědí) a je rozdělena, kromě Úvodu a Závěru, do čtyř základních kapitol a řady podkapitol a oddílů. V první kapitole diplomantka nejdříve popisuje velmi srozumitelně, jasně, logicky strukturovaně a evidentně se znalostí věci kontext českého soudního tlumočení s ohledem na úlohu tlumočnicka v jednotlivých stádiích trestního řízení. Zvláštní pozornost je věnována komunikativním situacím, v nichž figuruje nerodilý mluvčí. Druhá kapitola (s.18-25) se věnuje v obecné rovině jak tlumočení řečníků, kteří nevystupují ve své mateřštině, tak tlumočení pro nerodilé posluchače. Zde diplomantka vychází zejména z poznatků a závěrů, k nimž ve svém výzkumu dospěli zahraniční autoři v čele s Michaelou Albl-Mikasovou, kteří se zabývali konferenčním tlumočením prostřednictvím *lingua franca*, jíž je v současné globální společnosti v naprosté většině situací angličtina. Diplomantka pro svoji analýzu vhodně využívá i modelu úsili D. Gila. Třetí kapitola teoretické části se pak zaměřuje na tlumočení pro nerodilé mluvčí v oblasti soudního tlumočení. Zde diplomantka jednak vymezuje samotný pojem *soudní tlumočení* a následně se kriticky zamýšlí nad názory známé badatelky Sandry Haleové na roli tlumočnicka v procesu soudního tlumočení. V empirické části (4. kapitola, s. 35-93), jež tvoří hlavní a podstatnou část diplomové práce, přejímá Z. Koudelková hypotézy ze studie Albl-Mikasové a přenáší je do oblasti českého soudního tlumočení v trestním řízení. Nejdříve popisuje podrobně a pečlivě přípravu svého výzkumu (východiska a metodologii). Na základě stanovené pracovní hypotézy zkoumá, zda v trestním řízení tlumočeném pro nerodilé mluvčí volí tlumočníci jiné strategie, než jaké by volili při tlumočení pro rodilé mluvčí. Postoj tlumočnicků se rozhodla konfrontovat s názory a postoji soudců, státních zástupců, advokátů a policistů, jakožto hlavních postav v trestním řízení, kteří pak v hypotéze diplomantky volí stejné strategie, jako by volili v případě tlumočení pro rodilé mluvčí. Hlavní výzkumné otázky, které si pokládá, jsou následující (s. 35): *Jaké rozdíly vidí tlumočníci/ soudci/ státní zástupci/ advokáti/ policisté v tlumočení pro rodilé a nerodilé mluvčí? Jakým způsobem těmto rozdílům uzpůsobují své vystupování v trestním řízení?* Diplomantka podrobně popisuje přípravu dotazníků i rozhovorů: v této souvislosti oceňuji skutečně velký počet respondentů, který se jí podařilo v průběhu několika měsíců získat: 63 (uvedeno v příloze a na s.42, resp.

61? – s. 40) vyplněných dotazníků od soudních tlumočnicků a 8 uskutečněných rozhovorů; 29 vyplněných dotazníků od soudců a 3 rozhovory; 21 státních zástupců a 3 rozhovory; 28 policistů a 3 rozhovory a konečně 30 advokátů a 3 rozhovory. Podrobně veškeré otázky analyzuje, uvádí řadu zajímavých příkladů z odpovědí jednotlivých profesí a dospívá k závěru, že první hypotéza se jí potvrdila, že tlumočníci (79,4%) při tlumočení pro nerodilé mluvčí volí skutečně jiné strategie než při tlumočení pro rodilé mluvčí. Tyto strategie spočívají většinou ve zjednodušení jazyka, opisu terminologie a (nebo) větší kontrole toho, zda dotyčný rozumí. V kontextu českého soudního tlumočení pro nerodilé mluvčí se tak podařilo potvrdit výsledky Albl-Mikasové, v jejímž šetření uvedlo 72% konferenčních tlumočnicků, že svůj projev přizpůsobují konkrétním příjemcům a jejich jazykovým kompetencím. Druhou hypotézu (minimálně jako celek odkazující na soudce, státní zástupce, policisty a advokáty) se nepodařilo potvrdit, ale ani jednoznačně vyvrátit. Diplomantka konstatuje, že nejlepší způsob, jaký by bylo možné získaná data ověřit, by bylo pozorování tlumočených komunikací přímo v praxi, což by však značně přesáhlo rámec této DP. Rovněž vyvozuje, že při přípravě budoucích tlumočnicků by bylo vhodné studenty připravovat systematicky i na nerodilé mluvčí a nestandardní tlumočnické situace.

Na závěr Z. Koudelková uvádí, že průběh řízení samozřejmě závisí na profesionalitě a zkušenosti všech stran včetně tlumočnicka, důraz je přitom kladen především na jejich spolupráci.

K obsahové stránce nemám žádné připomínky, práce je velmi dobře strukturovaná a celá dotazníková analýza a následná diskuse je metodologicky kvalitně postavená.

K formální stránce mám pouze několik drobných poznámek: na s. 36 dole diplomantka 2x ve stejné větě zřejmě omylem uvádí nerodilé mluvčí. O ne zcela správném počtu dotazníků 61-63 jsem se zmiňovala již výše. Na s. 26 – Silvia Kalina by mělo být „y“ po S.

Práce Zuzany Koudelkové splňuje všechny náležitosti magisterské diplomové práce. Je napsaná poctivě, samostatně, metodologicky čistě, kultivovaným jazykem, terminologicky adekvátně a přináší řadu zcela nových, zajímavých a velmi užitečných poznatků pro teorii i praxi tlumočení, zejména tlumočení soudního. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že výborně nastudovala veškerou odbornou literaturu, že s touto literaturou dovede velmi dobře pracovat a je schopna jednotlivé úvahy, názory a poznatky získané v empirické části samostatně utřídit, předložit a systematizovat.

Doporučuji, aby diplomantka svou diplomovou práci (pouze po odstranění několika zmíněných překlepů či drobných formálních nesrovnalostí) předložila jako práci rigorózní a aby jí tato byla takto uznána.

Diplomovou práci **Zuzany Koudelkové** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **výborně**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.
vedoucí diplomové práce
Ústav translatologie FF UK

Praha 7. 9. 2016